

аналітичне забезпечення; г) нормативно-правове; д) фінансове забезпечення; є) матеріально-технічне; ж) психологічне; з) кадрове забезпечення. 3. Ефективна адаптація дітей з особливими освітніми потребами передбачає: а) дотримання відповідних критеріїв оптимальності; б) використання спеціальних адаптаційних технологій. Критерії оптимальності відносяться до цілей адаптації (цільові критерії) і засобів досягнення цих цілей (інструментальні критерії). У якості цільових виступають критерії гуманності, самоефективності, рівних можливостей, нормалізації, толерантності, а також діяльнісний критерій; в якості інструментальних – критерії державної підтримки, громадської підтримки, психологічної підтримки, самодопомоги, проблемної орієнтованості, внутрішньої мотивації, комплексності, системності, співробітництва.

Список використаних джерел

1. Дослідно-експериментальна робота за напрямом «Інклюзивна освіта». URL: <http://ndl.ipro.kubg.edu.ua/?p=243>.
2. Зброєва Н. Б. Готовність педагога до інклюзивної освіти. (До постановки питання). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки*. 2012. №7.
3. Колупаєва А. А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). К.: «А.С.К.». 2012. 31 с.
4. Малишевська І. Підготовка спеціальних педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. №8. С. 264-274.

*Коник І.
студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи Коваль О. Є.*

ОНТОГЕНЕТИЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ

В сучасних умовах глобалізованого та уніфікованого суспільства систематично трансформуються соціальні орієнтири, котрі скоординують динамічні зміни у розвитку людства. З огляду на це сьогодні досить гострим є питання збереження особистісної цілісності та індивідуальної неповторності індивіда, й це забезпечується саме мотиваційною сферою. Основні особливості людини, як соціалізованої особистості, закладаються під час навчання в системі освіти, де і відбувається становлення мотиваційної сфери людини. Мотиваційна сфера особистості студента є визначальною для його становлення як професіонала – фахівця, що постійно розвивається задля суспільного блага.

Проблема розвитку мотиваційних феноменів займає провідне місце у психолого-педагогічних дослідженнях, присвячених вивченню різноманітних аспектів учбової мотивації учнів загальноосвітніх шкіл та студентів вищих

педагогічних навчальних закладів (Р. С. Вайсман, Ж. П. Вірна, А. І. Гебос, О. С. Гребенюк, Ф. М. Рахматулліна, А. О. Реан, П. М. Якобсон) [4].

Мотиваційна сфера особистості не являє собою систему мотивів, а є ядром особистості, у якому перетинаються всі її властивості. Будь-яка властивість особистості більшою чи меншою мірою, прямо чи опосередковано впливає на мотиваційний процес, завданням якого є підключення енергії для виконання усієї діяльності, яку особистість виконує упродовж життя. Властивість – це сторона предмета, що обумовлює його відмінність або подібність із іншими предметами і проявляється у взаємодії з ними. Кожна окрема річ володіє безмежною кількістю властивостей, єдність яких є її якістю [1, с. 324].

Основними поняттями, що розкривають сутність мотиваційної сфери є нужда, потреба, бажання, когнітивний контроль (воля, вольові зусилля), намір, мотивація та мотив. Базовими поняттями є нужда і потреба як первинні мотиваційні феномени.

Нужда виступає об'єктивною властивістю організму (як відкритої системи), що відображає нестачу в чомусь зовнішньому і спонукає організм до взаємодії з оточуючим середовищем. При відчутті дискомфорту, викликаного нуждою, людина не завжди розуміє, чого вона хоче і що та як може задовольнити її нужду. Потреба ж є опредмеченою, конкретизованою у психіці (але, все ж, не у свідомості) нуждою. При наповненні афективною енергією нужди виникає потяг, при наповненні афективною енергією потреби – бажання.

Коли мотиваційний процес завершується діяльністю, така мотивація є актуальною. Коли ж мотиваційний процес не завершується діяльністю, але бажання, мотив чи намір залишаються у пам'яті та є особистісно значущими, така мотивація є потенційною мотивацією і може перетворюватись на особистісну рису. Загалом, у спрощеному вигляді, мотиваційний процес схематично виглядає наступним чином:

нужда → потреба → бажання → мотив → намір → діяльність [4].

За рахунок відсутності чітких координат простір особистості є векторним, і не тривимірним, а багатовимірним. Але будь-який простір має точку відліку – центр. У особистості – це мотиваційна сфера. Отже, визначення поняття «мотиваційна сфера особистості» є наступним. Мотиваційна сфера особистості – це ядро (центр) простору особистості, в якому перетинаються осі координат (властивостей), що її характеризують. На користь цього визначення Є. П. Ільїна висловлюється так: «Цілеспрямоване формування мотиваційної сфери особистості – це, по суті, формування самої особистості...» [2].

Мотивація – це динамічний процес переходу потреби в мотив, за якого відбувається усвідомлення та обґрунтування дій, спрямованих на задоволення потреби, а мотив – це усвідомлена потреба. Когнітивний контроль – це свідомий процес залучення афективної енергії (фізичної енергії організму, опосередкованої бажаннями) для виконання дій, спрямованих на задоволення усвідомленої потреби. Мотиваційна сфера особистості – це ядро (центр) простору особистості, в якому перетинаються осі координат (властивостей), що її характеризують [4].

Таким чином, мотиваційний процес виглядає так: **нужда → потреба → мотивація → мотив → бажання → діяльність**. За первинної відсутності бажання діяти для задоволення потреби воно формується за допомогою

когнітивного контролю, тому мотиваційний процес може займати долі секунди, а його складові не завжди розгорнуто актуалізуються у свідомості.

Стосовно розвитку мотиваційної сфери особистості можна виділити наступні закономірності:

– фізичні (фізичні параметри анатоμο-фізіологічної, психофізіологічної підструктури особистості);

– соціальні (які за певних умов можна розглядати як фізичні, коли мова йде про силу зовнішнього впливу);

– психологічні (параметри психіки самої особистості, що розвивається).

Ці закономірності є рушійною силою розвитку мотиваційної сфери особистості, тому що вони включають в себе описані Л. С. Виготським протиріччя (між цілями, задачами і наявними для їх досягнення засобами; між прагненнями і можливостями для їх задоволення; між тенденціями до мінливості і до стереотипії; між старим і новим тощо [3, с. 307]) – вирішення таких протиріч призводить до якісних особистісних змін.

Список використаних джерел

1. Галян І. М. Психодіагностика. 2-ге вид., стереотип. К.: Академвидав, 2011. 464 с.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2008. 512 с.
3. Психологический словарь / под ред. В. В. Давыдова, А. В. Запорожца, Б. Ф. Ломова и др.; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. М.: Педагогика. 1983. 448 с.
4. Подшивайлов Ф. М. Теоретико-методологічні засади визначення поняття мотиваційної сфери особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. №10 (41). С. 19-23.

Марченко Б.

студент IV курсу юридичного факультету

Тернопільського національного економічного університету

Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри психології та соціальної роботи Коваль О.Є.

ФЕНОМЕН ВПЕВНЕНОСТІ В СОБІ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку вищої освіти підвищилися вимоги до здатності особистості протистояти стресовим станам під час навчання студентів, а також відчувати почуття задоволеності собою, почуття власної цінності та значущості. Становлення професіоналів, спроможних до проектування, реалізації, корекції, розвитку власної діяльності та діяльності інших залежить від оптимального рівня впевненості особистості.

Впевненість у собі включає в себе емоційні, поведінкові та когнітивні компоненти і може проявлятися як в окремих видах діяльності, а також і може стати стійкою якістю особистості, поширюватись на ті види діяльності, у яких в людини немає досвіду.

Студентський вік являє собою особливий період життя людини. У цьому віці починає формуватися відчуття впевненості. І тут треба віддавати перевагу орієнтації на почуття успіху, бо акцентування уваги на найменших невдачах